

1011¹ i *Croes* 1519. Un homònim en te. Bellpung (Aspres) «in te. Sti. Petri de Serra, in loco q. v. *Croses*» a. 1138 (Mor. LVII, 192 = *Hist. Lgd.* v, 1533); «St. J. de *Croses* (Mor. LXVIII); *Croses*, ross., 1359 (*CoDoACA* XII, 125); Ponsich, p. 76 (també 1410).⁵ No ho confondrem amb un homònim, avui alterat amb *l* en *St. Joan Sescloses* te. Vilanova de la Muga que figura com «cella Sti. Johannis de *Crosas* in Valle Mala, com. Petralata» a. 1097 (*MarcaH.*, col. 1200) (Alsius 229 etc.); 1130: «Sti. Iohannis de *Crosis* supra stagnum Castellionis» (Kehr, *Papsturk.*, 316).

Crosells a Cerdanya amb vars. *Crosels*, *-lls*, *-ossels* (Delcor, 2a.1/2 S. XIII, *Seferad* 1966, 32-35). Pot ser el mateix que *Els Crosells*, pda. prop de *La Milla*,¹⁵ te. Querol (XXIII). El cens de 1359 registra *Crosel* (*CoDoACA* XII, 88), i *Cruells* (p. 91), tots dos a la veg. de Cerdanya (cf. lloc de *Cruells* 1401) (*InuLC*, s. v. *crouelles*). Ponsich, troba *Croells* a. 1418 (*Top.*, 146) que situa en te. Sallagosa: però va perdut car hi identifica el *Darnacollecta* de l'Acte SdÜrg. (de 839) que no és a Sallagosa, sinó el nom antic de Sta. Llocaia. Potser hi podem identificar el nom de Pere de *Cruell*, noble que firma la pau i treva aprovada pel rei Pere el Catòlic (*BABL* III, 154).

Un homònim, te. Molig: *villam de Crosels* a. 1095, *Crosellis* 1225, *Crosells* 1229 (*InuLC* s. v. *croes*), *Crosels* 1263, *-ells* 1264, 1265, *Crosels* 1334 (ib. s. v. *crouells*). En *Doc. Geogr. Hi.*, Alart hi troba *Crosells* a. 1385, i *Cruels* o *Croels* el 1395 (pp. 18, 27). Ponsich³⁰ (*Top.*, 111) hi afegeix *Crosellos* a. 887, *Crosello* 997, *Crosselos* 1026 i *Cruels/-ells*, 1385, 1395, 1632 i S. XVII. Segons el mapa del Min. Int. el riu *Cruells* és l'afl. eq. Tet que desemboca sota Catllà (també conegut per *Vall (de la) Castellana*).

En fi trobo *Cruells* pda. de St. Boi de Lluçanès (XLVI). I *Crosells* en els anys 938, 973, 1027 i 1066 (*Bast-Bass.*). A l'alta vall de Cardós hi ha un estany a la vall de l'Escamerada, que tira les aigües per la dr. a la ribera de Lladorre-Tavascan, que sento anomenat *kložél* a Lladorre però *kruzéls* a Tavascan (1933; 1934, XXIV, 56). Essent un estany no li escau tant l'epítet de 'clos' com el de 'fondo'.

El Crosel, antic mas te. Osor, 15 k. NNO. del poble, en els pendents de la muntanya de St. Gregori de Plantadís, c. 650 alt., escrit *El Cruset* en un rètol: el masover pron. *əl kruzét*, i els noiets deien *kluzét*: no és pròpiament un fonçal, però sí arran d'un dels grans sots que baixen de St. Gregori. D'aquí el cogn., mal escrit amb *u*, que *AlcM* troba a 5 p. del bisbat de Girona i a 6 del de Bna., però potser és encara més de delà l'Albera, car me'l donen com típic d'Arles (XXIV, 201.10) i de Montalbà, on els masovers de *Pegrís* es diuen *kruzét*, i allí potser ve d'un NL, car el cadastre de 1824 hi porta un «ravin de *Font Creuzet*» (amb *eu*⁵⁵ afrancesat pels oficials).

Croanques, ant. llogaret dels Aspres, agre. a Teulís. 1020: «in valles Asperis, in lo. q. dicunt *Crosanchas*, *Theuolici* ---» (coñ. Mor. XIX, 170 = *Hist. Lgd.* 60

v, 1519); 1091: *Crosankes* (*InuLC* s. v. *croes*); 1096: «lo. q. vo. *Crosankas* qui d^r *Teuliz* cum ipsa eccl. de *Crosankas* --- et villa de *Crosankas* ---» (i 7 vegades més) (Mor. XXXVIII, 77 = *Hi. Lgd.*, 1526); 1139: *Crosanches* (Mor. LVIII = *Hi. Lgd.*, 1533); 1260 i 1278: *de Crosanchis*; 1284: *de Crosanquis* (*InuLC*); 1385 i 1395 (Alart, *Doc. Géo. Hi.*, 15,28); S. XVI: «par. S. Petri loci de *Taulis* et *Croanques*» (ms. 133, B.N.P., M-F, f° 66). Ponsich (*Top.*, 91) hi afegeix *Croanques* 1271, 1359, 1628 i *Cruanques* 1607. Per al sufix *-anc/-anca*, munió d'exs. en *Top. Hesp.* II, 187 i supra s. v. *Cov.* Per a la caiguda de la *-s*, veg. *LleuresC*, 257, i la repetició en el següent derivat.

1) *Cruanyes* lloc antic, avui reduït al Mas *Plana de Cruanyes*, amb antiga capella de Sta. Margarida de C., te. Ridaura (Gxa.) (Monsalv. XVI, 69). En l'any 938 *Crosauanas* [ileg. *-annas*: cf. *Biauna* 'Bianya' en el mateix doc. de Ridaura], va citat després d'aquest NL i seguit d'*Artigues*, *Bacllarde*, *Cuguçac*, *Falgars* etc.,²⁰ tots vilars d'aquella vall (*Hist. Lgd.* II i v, 1648).

2) *Cruanyes*, vt. en una petita plana hortícola [*kruányas*, XLIV, 157], en te. de *Camós*, que és 4 k. S. de Banyoles; 1063: St. Julià de Corts, agr. de Cornellà del Terri, poc més a l'E. de *Camós* (cf. Alsius, p. 132),²⁵ afr. «a ponent amb el *Pla de Crosannes*» (*BABL* III, 407); 1064, id. id. (ib., p. 408). 3) El cogn. *Cruanyes*, evidentment succedani del NL, s'ha estès molt: el *Dag.*, ultra datar-lo a Ridaura 1655, el troba (s. v. *Cro-*) a Bna. a. 1458; *AlcM* el troba a 6 p. de la diòcesi de Gir., 3 del Maresme, 2 de la de Tarr., i a 5 p. delà del Túria (jo també a Cullera i a Dénia). És dubtós si és toponímic (amb el «*can*» sovint postís) o post-antroponímic, el nom de la important masia *Can kruányès* te. Castell d'Aro (XLIV, 171.16) 0k2 al N. de Fenals (IGC: «*can Curbañas*».)³⁵

«Lieu dit» als **Clousalls* que Desplanque (*Arch. Thuir*) data de 1548 i 1764 (no lluny de «*La Crosa*» 1571, supra), pot ser ultracorreció de *Crosalls*, sobretot si en el doc. de 1548 la grafia *au* és per iniciativa de l'arxiver.

Crussos (*krúsos*), nom d'un pla de pasturatges amb bordes i pleta, a l'esq. del riu d'Àreu de Vall Ferrera: sembla que és més al N. que *La Navatlla i Rei*, i més al Sud que *La Selva*. Com que a les altes valls d'Àneu-Cardós-V. Ferrera hi ha bastants casos de conservació sorda de la *-s-* intervocàlica (*E.T.C.* I, 127, § i); i de *ú* metafònica davant de *so* n'hi ha molts quan és *o* (ib. I, 135, § t) i també alguns quan és *o* (*Pallerulo*, *Penapurco* (S) s), és versemblant que vingui de *CROSOS* 'clotades pastorals'. També en el Coserans un nom semblants *Col de Crozous*, te. Seix (que és el primer poble francès que es troba baixant de la frontera amb Àreu: però aquí *-ous* correspondria a un diminutiu en *-ON(E)S*).

L'ètimon de *croes* és un mot CRŌSO- pre-romà d'àrea gàlica quasi del tot, possiblement cèltica, però no ben establerta com a tal, mancat de correspondència en el cèltic insular (cf. l'abstenció i reserves que a les temp-